

ПОСЛАННЯ

Саламанкського з'їзду європейських закладів вищої освіти „ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ”

Більш ніж 300 європейських вищих навчальних закладів і їх основних представницьких організацій зібралися 29–30 березня 2001 р. в Саламанці для підготовки Празької зустрічі міністрів, відповідальних за вищу освіту в країнах, залучених у Болонський процес, і погодилися з такими цілями, принципами й пріоритетами.

Формування майбутнього

Європейські вищі навчальні заклади знову підтверджують свою підтримку принципів Болонської декларації і свої зобов'язання зі створення до кінця десятиліття Європейського простору вищої освіти. Вони бачать у заснуванні в Саламанці Асоціації європейських університетів (EUA) як символічне, так і практичне значення для більш ефективного донесення свого голосу урядам і суспільству і, тим самим, для підтримки формування свого майбутнього в Європейському просторі вищої освіти.

1. ПРИНЦИПИ

АВТОНОМІЯ З ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Розвиток потребує, щоб у європейських університетів була можливість діяти відповідно до керівного принципу автономії у поєднанні з відповідальністю. Як автономні і відповідальні юридичні, освітні й соціальні об'єкти, вони підтверджують свою прихильність принципам Magna Charta Universitatum 1988 року і, зокрема, академічній свободі. Тому університети повинні мати право формувати свою стратегію, вибирати свої пріоритети в навчанні й провадженні наукових досліджень, розподіляти свої ресурси, профілювати свої програми й встановлювати свої критерії для прийому професорів і студентів. Європейські вищі навчальні заклади готові до конкуренції вдома, у Європі й у світі, але для цього вони мають потребу в необхідній організаційній свободі, ясних і доброзичливих рамках регулювання й достатньому фінансуванні. За протилежного випадку вони не будуть мати можливості співпрацювати й змагатися. Плани завершення створення Європейського простору вищої освіти залишаться невиконаними або призведуть до нерівної конкуренції, якщо в багатьох країнах будуть здійснюватися безпосереднє регулювання, детальний адміністративний і фінансовий контроль стосовно вищої освіти.

Конкуренція, що підтримує якість вищої освіти, не відкидає співробітництва і не може бути зведена до концепції комерції. Університети в деяких країнах Європи перебувають ще не в тому становищі, щоб конкурувати на рівних, і перебувають, зокрема, віч-на-віч із небажаним впливом інтелекту у межах Європи.

ОСВІТА ЯК ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕРЕД СУСПІЛЬСТВОМ

Європейський простір вищої освіти має будуватися на європейських традиціях відповідальності освіти перед суспільством; широкого й відкритого доступу як до першого, так і до другого циклів освіти; освіти для розвитку особистості; громадянськості та короткострокової і довгострокової соціальної доцільності.

ВИЩА ОСВІТА, ЗАСНОВАНА НА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Оскільки наукові дослідження є рушійною силою вищої освіти, то й створення Європейського простору вищої освіти має відбуватися одночасно й паралельно зі створенням Європейського простору досліджень.

ОРГАНІЗОВАНА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ

Європейська вища освіта завжди була різноманітною у частині мов, національних систем, типів інститутів, орієнтації профілів підготовки та навчальних планів. У той же час її майбутнє залежить від спроможності організувати те цінне розмаїття так ефективно, щоб одержати позитивні результати, а не труднощі, гнучкість, а не непрозорість. Вищі навчальні заклади хочуть користуватися конвергенцією, - зокрема, у загальних поняттях, загальнодоступних у цій предметній галузі поза кордонами - і мати справу з розмаїттям як з активом, а не як причиною для невизнання або винятку. Вони віддані створенню достатнього саморегулювання для гарантії мінімального рівня об'єднання так, щоб їхні зусилля до сумісності не були підірвані занадто великою дисперсією у визначенні й застосуванні кредитів, в основних категоріях ступенів і в критеріях якості.

2. КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ ЯКІСТЬ ЯК НАРІЖНИЙ КАМІНЬ ФОРМУВАННЯ

Європейський простір вищої освіти потребує будівництва на основі цінностей академічної суті для того, щоб відповідати очікуванням партнерів, тобто, на демонстрації якості. Дійсно, оцінка якості повинна враховувати мету та місію інститутів і програм. Вона потребує балансу між нововведеннями й традиціями, академічними перевагами і соціальною/економічною необхідністю, пов'язаністю програм і свободою вибору студентів. Вона охоплює викладання і наукові дослідження так само, як керування й адміністрування, сприйнятливість до студентських потреб і забезпечення позанавчальних послуг. Наявної якості не достатньо, вона має потребу в демонстрації й гарантіях, щоб одержати визнання й довіру від студентів, партнерів і суспільства вдома, в Європі та у світі.

Якість - головна умова для довіри, доречності, мобільності, сумісності й привабливості в Європейському просторі вищої освіти.

Формування довіри

Існує міжнародний підхід до оцінки наукових досліджень. Такий само підхід повинен бути й у ставленні до вищої освіти. У Європі забезпечення якості не повинно ґрунтуватися на єдиному погляді щодо використання спільного набору стандартів. Шлях у майбутнє буде складатися в розробці на європейському рівні механізмів для взаємного прийняття результатів забезпечення якості, із "акредитацією" як однієї з можливих форм. Такі механізми повинні шанувати національні, лінгвістичні і дисциплінарні розходження, а також не переобтяжуючи університети.

Сумісність

Сумісність із європейським ринком праці повинна відбиватися в програмах різним чином, залежно від того, коли (після першого або другого ступеня) були отримані знання, уміння й навички, необхідні для роботи. Можливість працевлаштування з урахуванням перспективи навчання впродовж життя буде досягнута краще через цінності, властиві якісній освіті; через розмаїття підходів і профілів дисциплін; через гнучкість програм, що дозволяють мати багато можливостей входження і виходу з них; через розвиток різноманітних навичок і умінь, таких як комунікація й мови; через здатність мобілізувати знання, вирішувати проблеми, працювати в команді і розвиватися соціально.

Мобільність

Вільна мобільність студентів, персоналу і випускників є необхідною умовою існування Європейського простору вищої освіти. європейські університети хочуть розвивати велику мобільність як за "горизонталлю", так і за "вертикаллю", і не розглядають віртуальної мобільності, як заміну фізичної мобільності. Вони хочуть використовувати існуючі інструменти визнання й мобільності (ECTS, Лісабонську конвенцію, Додаток до диплома, мережа

NARIC/ENIC) позитивним і гнучким засобом. З оглядом на важливість наявності викладацького складу з європейським досвідом, університети хотіли б усунути вимоги до національності та інші перешкоди і перепони для академічної кар'єри в Європі. Проте, також необхідний і загальний європейський підхід до віртуальної мобільності і до транснаціональної освіти.

Сумісні кваліфікації на першому та другому рівнях

Вищі навчальні заклади підтримують рух до сумісних кваліфікацій, що засновані на ключових відмінностях у першому та другому циклах навчання. Достатньо загальною є думка, що для одержання перших ступенів повинна бути виконана навчальна робота, оцінювана в межах від 180 до 240 кредитів ECTS. Перші ступені сприятимуть зайнятості на ринку праці або, головним чином, будуть підготовчим шаблоном для подальшого навчання на другому рівні. За деяких обставин університет може вводити інтегровані навчальні плани, що ведуть безпосередньо до ступеня магістра. Важливу роль у прийнятті таких рішень мають мережі, створені на основі однорідності досліджуваних дисциплін. Університети переконані в доцільності акумулюючої та трансферної кредитної системи, заснованої на ECTS і на базовому праві приймати рішення про доцільність кредитів, отриманих в іншому місці.

Привабливість

Європейські вищі навчальні заклади хочуть стати привабливими для талановитих людей з усього світу. Це потребує дій на інституційному, національному і європейському рівнях.

Специфічні заходи передбачають адаптацію програм; ступені, які ясно розуміються як усередині, так і поза Європою; необхідні засоби забезпечення якості; програми, що викладаються на основних світових мовах; адекватну інформацію і маркетинг; доброзичливий сервіс для іноземних студентів і вчених, а також стратегічну роботу в рамках мереж. Успіх залежить також від швидкої ліквідації перешкоджаючого регулювання імміграції й ринку праці.

Європейські вищі навчальні заклади визнають, що їхні студенти потребують і вимагають кваліфікацій, які вони можуть ефективно використовувати для свого навчання й кар'єри по всій Європі. Інститути, їхні мережі й організації підтверджують свою роль і відповідальність у цьому плані і свідчать про свою готовність належним чином організувати себе в рамках автономії.

Вищі навчальні заклади звертаються до урядів, в національному та європейському контексті, полегшувати і заохочувати зміни, забезпечувати рамки для координації й керівництва зближенням із урахуванням національних і європейських особливостей. Вони підтверджують свою здатність і готовність ініціювати та підтримувати прогрес у спільних спробах:

- провести переоцінку вищої освіти і наукових досліджень для всієї Європи;
- реорганізувати й омолодити програми і вищу освіту в цілому;
- розвивати і базувати вищу освіту на основі наукових досліджень;
- приймати взаємоприйнятні механізми для оцінки, гарантії й підтвердження якості;
- покладатися на загальні терміни європейського виміру і забезпечувати сумісність різних інститутів, навчальних планів і ступенів;
- сприяти мобільності студентів, персоналу і можливості працевлаштування випускників у Європі;
- підтримувати зусилля з модернізації університетів у країнах, де існують великі проблеми входження в Європейський простір вищої освіти;
- проводити зміни будучи відкритими, привабливими і конкурентноспроможними вдома, в Європі та у світі;
- продовжувати вважати за необхідне, щоб вища освіта була відповідальною перед суспільством.